

Hjernerådets innspill til helse- og omsorgskomiteen om statsbudsjettet for 2025

Hjernerådet er en paraplyorganisasjon for fag-/forskningsmiljøer og brukerorganisasjoner som jobber med hjernen og hjernesykdom. Vi arbeider for bedre hjernehelse i befolkningen gjennom mer forskning på hjernen, og bedre forebygging og behandling av hjernesykdom. Vi består i dag av 77 medlemsorganisasjoner, og representerer mer enn 200 000 enkeltmennesker om lag 5000 fagpersoner.

Kap. 733 Habilitering og rehabilitering

Riksrevisjonens rapport om rehabilitering som ble offentliggjort i februar 2024, viser at rehabiliteringsfeltet som helhet står overfor store utfordringer og er et av helsetjenestens svakeste ledd. Hjernerådet er særlig bekymret for det vi i dag betrakter som en pågående nedbygging av spesialisert rehabilitering i helseregionene.

Behovet for å styrke spesialisert, tverrfaglig rehabilitering ble debattert i forbindelse med Stortingets behandling av Nasjonal helse og samhandlingsplan. Vi noterte oss særlig flertallsmerknaden om at pasienter med nevrologiske sykdommer skal ivaretas gjennom de kommende anskaffelsene innen spesialisert rehabilitering. Flertallet understreket at det må opprettholdes tilbud til minst like mange pasienter som i dag. Hjernerådet erfarer at Helse Sør-Øst og Helse Midt neglisjerer Stortingets merknader i pågående anbudsprosess og at det nå planlegges for en betydelig nedskalering av tilbudet. Det blir lagt opp til langt færre døgnopphold og oppholdstid reduseres uten at anbudene kan vise til tilstrekkelig faglig grunnlag eller behovsvurdering. Vi kan ikke se at statsbudsjettet inneholder tiltak som motvirker den pågående utviklingen eller ivaretar riksrevisjonens funn.

Forslag til merknader:

- Komiteen viser til den politiske enigheten om betydningen av tverrfaglig, spesialisert rehabilitering under Stortingets behandling av helse- og samhandlingsplanen. Komiteen får tilbakemeldinger om at gjeldende anbud vil føre til en nedbygging av spesialisert rehabilitering, og at stadig flere pasienter får avslag på henvisninger. Komiteen ber departementet etterspørre RHFenes behovsvurderinger og kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for anbudene, og hvordan RHFene har vurdert det samlede tilbudet både i egne HF og gjennom kjøp fra private og ideelle rehabiliteringsvirksomheter.
- Komiteen påpeker at det ikke iverksettes tilstrekkelig tiltak i statsbudsjettet for at kommunene skal bygge opp sitt rehabiliteringstilbud. Komiteen ber departementet bidra til at det legges en plan for styrking av kommunenes kompetanse og kapasitet innenfor rehabilitering.

Kap. 760 Kommunale helse- og omsorgstjenester, post 70

Det er gledelig at driftstilskudd til Hjernerådet gjeninnføres med 2,6 millioner kroner. Forutsigbarhet i drift er en viktig forutsetning for å kunne være en best mulig samarbeidspartner i arbeidet for bedre hjernehelse.

Det vises til at formålet med tilskuddet er å styrke Hjernerådets arbeid for å samordne informasjons- og opplysningsarbeid på nevrologifeltet og videreutvikle samarbeidet med brukerorganisasjoner, fagmiljøer og fagforeninger. I tillegg vises det til Hjernerådets rolle i arbeidet med og oppfølging av Nasjonal hjernehelsetrategi, som nå skal oppdateres.

Hjernerådet er glade for forutsigbarheten og anerkjennelsen tilskuddet gir. Samtidig ønsker vi å påpeke at løsningen det legges opp til gjennom å hente midlene fra den søkbare tilskuddsordningen "*Informasjons- og kontaktskapende arbeid mv.*" kan oppleves uheldig. I stedet for å synliggjøre tilskuddet som en andel av en ellers søkbar ordning, vil Hjernerådet anbefale at tilskuddet posteres gjennom tilknytning til arbeidet med nasjonal hjernehelsetrategi.

Når det gjelder tilskuddsordningen *Informasjons- og kontaktskapende arbeid mv.* ble denne etablert i 2023 etter en sammenslåing av de to tidligere ordningene «Frivillig arbeid mv.» og «Informasjons- og veiledningsarbeid om nevrologiske skader og sykdommer». Med regjeringens forslag for 2025 har ordningen blitt redusert totalt sett fra 31 892 000 til 25 000 000 kroner på to år. I 2023 ble det registrert totalt 102 søknader, hvorav 26 ble tildelt midler. Det totale søknadsbeløpet var på 174 millioner kroner, noe som tydelig indikerer behov for å øke tilskuddsrammen. Vi foreslår en økning av tilskuddsrammen til minimum 30 millioner kroner, som vil tilsvare størrelsesorden fra etableringsåret.

- Vi ber komiteen vurdere annen plassering av tilskuddet til Hjernerådet i statsbudsjettet. Vi foreslår at tilskuddet sees i sammenheng med oppfølging av nasjonal Hjernehelsetrategi.
- Vi ber komiteen øke tilskuddsrammen til "Informasjon- og kontaktskapende arbeid" til minimum 30 millioner kroner for 2025.

Kap. 780 Forskning

Hjernesykdommer står samlet for 26 prosent av sykdomsbyrden i Norge og representerer 23 prosent av alle tapte leveår (*Global Burden of Disease*). Med forventet befolkningsvekst i årene som kommer vil det bli flere som rammes av hjernesykdommer. Norske forskningsmiljøer har de siste årene bidratt til betydelig forskning på hjernen. Likevel er det fortsatt hjernesykdommer hvor vår forståelse av årsakene er utilstrekkelig, og effektive behandlingsmetoder er mangelfulle. For å kunne utvikle og forbedre oppfølging og behandling av hjernesykdommer må finansiering av hjernerelatert forskning styrkes. Det gjelder hele forskningskjeden fra grunnforskning til behandlingsrettet, klinisk forskning. Helse- og omsorgsdepartementet skal legge frem en ny oppdatert hjernehelsetrategi i 2025. Et viktig hovedmål i denne strategien er «*God kunnskap og kvalitet gjennom forskning og innovasjon*». Hjernerådet ber komiteen bidra til at hjerneforskning blir et prioritert satsingsområde gjennom at nevnte hovedmål operasjonaliseres i reelle tiltak med nødvendig finansiering.

Forslag til merknad:

- Komiteen ber helse- og omsorgsdepartementet sikre at hjerneforskning blir et prioritert satsingsområde i ny Nasjonal hjernehelsetrategi gjennom reelle tiltak med nødvendig finansiering.